

Leyli Əli qızı Allahverdiyeva

UOT: 336.22; JEL: E62;H21;Q15.

Şəbəkə hazırlığı indeksi: müəssisələrin vergi yükünün iqtisadi göstəricilərə təsiri

Xülasə

Məqalədə şəbəkə hazırlığı indeksinin ümumi vergi dərəcələri alt-indeksinin (müəssisələrin vergi yükünün) iqtisadi göstəricilərə təsiri araşdırılıb. Müəyyən olunub ki, müəssisələrin vergi yükünün azaldılması yeni yaradılan müəssisələrin sayını artıran amillərdən biridir, müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasında da mənfi asılılıq mövcuddur. Bununla yanaşı, təhlil onu göstərir ki, müəssisələrin vergi yükünün artırılması iqtisadi artıma da mənfi təsir edir. Lakin müəssisələrin vergi yükü iqtisadi artıma təsir edən amillərdən yalnız biridir. Həmçinin, müəyyən olunub ki, müəssisələrin ödədikləri vergi növləri arasında iqtisadi artıma ən çox təsir edən əmək vergisi və sosial ayırmalar və müəssisənin mənfəət vergisidir. Müəssisələrin ödədikləri dövriyyədən verginin və digər vergilərin dərəcələrinin dəyişməsinin isə iqtisadi artıma heç bir təsiri yoxdur. Məqalədə, həmçinin, Azərbaycanda müəssisələrin vergi yükünün və iqtisadi artımın illər üzrə dinamikaları təhlil olunub.

Açar sözlər: indeks, müəssisə, vergi dərəcələri, iqtisadi artım, məşğulluq.

Giriş

İKT-nin inkişaf səviyyəsini əks etdirən və müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən işlənilən hazırlanan beynəlxalq indekslər arasında Dünya İqtisadi Forumunun hesabladığı Şəbəkə hazırlığı indeksi (ŞHİ) mövcuddur ki, İndeks 4 istiqamət üzrə hesablanır: ətraf mühit (siyasi və tənzimləyici mühit, biznes və innovativ mühit); hazırlıq (infrastruktur, əlçatarlıq, bacarıqlar); istifadə (fərdlər tərəfindən, biznes tərəfindən və dövlət tərəfindən istifadə) və təsiretmə (iqtisadi və sosial təsir). ŞHİ-nin bir neçə alt-indeksləri var ki, bu göstəricilər üzrə ölkəmizin yuxarı pillələrə qalxması potensialı mövcuddur. Bu cür alt-indekslərdən biri – *Ümumi vergi dərəcələri* göstəricisidir (*Total tax rate*). Göstərici müəssisənin (Dünya Bankının tədqiqatlarında ortaölçülü standartlaşdırılmış bir müəssisə) ödədiyi vergilərin onun illik mənfəətinə nisbətini, yəni müəssisənin vergi yükünü əks etdirir. Odur ki, göstərici özəl müəssisənin bir il ərzində ödədiyi vergilərin onun illik mənfəətinə nisbəti kimi hesablanır və aşağıdakıları əhatə edir: mənfəət vergisi, əmək vergisi və sosial ayırmalar, əmlak vergisi, dövriyyədən vergi (müəssisənin ümumi dövriyyəsinin dəyərindən ödənilən vergi, xüsusilə də xidmət sahələrinə aiddir) və digər vergilər (bələdiyyə vergiləri, nəqliyyat vergiləri və s.). [6]

Dünya İqtisadi Forumunun son hesabatındakı qeyd edilən göstəricilər - 2016-cı ilə mövcud olan göstəricilərdir. [16] Ölkəmizdə 2018-ci ilin göstəricisi artıb. Bu, 2018-ci ilin yanvar ayının 1-dən qüvvəyə minən yeni qanunun qəbul edilməsinin nəticəsidir. Bu qanuna əsasən, işsizlikdən sığorta haqqı - hesablanmış əməyin ödənişi fondunun 0,5%-i - sığortaedən, yəni müəssisə tərəfindən ödənilir. [1] Artım müəssisələrin ödədikləri digər vergilərdə də (bələdiyyə vergiləri, nəqliyyat vergiləri və s.) müşahidə olunub – 2%-dən 2,6%-ə kimi. [12] Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda 2019-cu ildən etibarən qeyri-neft və qeyri-dövlət sektorunda çalışanlar üçün yeni vergi dərəcələri və vergilərin hesablanması qaydaları müəyyən edilib. Bu dəyişikliklərə əsasən, müəssisələr işçinin əmək haqqlarından, əmək haqqı 200 manatadək olduqda, DSMF-ə 22%, əmək haqqı 200 manatdan yüksək olduqda – 44 manat və 200 manatdan yuxarı olan hissəsinin 15%-ni ödəyir. Məsələn, 1500 manat əmək haqqından müəssisə DSMF-ə əvvəllər 22%, yəni 330 manat ödəyirdisə, indi həmin əmək

haqqından ödədiyi məbləğ 239 manat təşkil edəcək. Beləliklə də, müəssisənin vergi yükü azalır.

Ümumiyyətlə, vergi dərəcələrinin optimal səviyyədə müəyyənləşdirilməsi olduqca vacibdir. İlk növbədə, bu, özəl sektorun inkişafına səbəb ola bilər. Vergi dərəcələrinin optimal səviyyədə müəyyənləşdirilməsi, xüsusilə də, kiçik və orta müəssisələr üçün önəmlidir. Bu müəssisələrin ödədikləri vergilər nisbətən az olsa da, ölkə iqtisadiyyatı üçün yaratdıqları fayda kifayət qədər əhəmiyyətlidir. Müəssisələr üçün təyin olunan yüksək vergi dərəcələri korrupsiyanın artmasına, kölgə iqtisadiyyatının yaranmasına (genişlənməsinə) da səbəb ola bilər. Tədqiqatın məqsədi – müəssisələrin vergi yükünün dəyişməsinin ölkədə yeni yaradılan müəssisələrin sayına, məşğulluğun səviyyəsinə və iqtisadi artıma nə cür təsir etdiyinin müəyyən edilməsidir. Tədqiqatın metodologiyası. Qoyulan məqsədə çatmaq üçün bir sıra göstəricilərə ehtiyac var: Şəbəkə hazırlığı indeksinin Ümumi vergi dərəcələri göstəricisi (müəssisənin ödədiyi vergilərin onun illik mənfəətinə nisbəti, yəni müəssisənin (müəssisələrin) vergi yükü göstəricisi); yeni müəssisələrin sıxlığı göstəricisi (yeni yaradılan müəssisələrin sayı, hər min nəfərə (15-64 yaş arası) hesabı ilə); məşğulluğun səviyyəsi və iqtisadi artım.

Müəssisələrin vergi yükünün yeni müəssisələrin sıxlığına və məşğulluğun səviyyəsinə təsiri

Yüksək vergi dərəcələri özəl investisiyaların həcmində, yeni müəssisələrin yaranmasına və, bunun nəticəsində, məşğulluğa da mənfi təsir edə bilər. Bununla yanaşı, vergi dərəcələrinin aşağı salınmasının da müəyyən həddi var, çünki dövlət vergilər hesabına büdcəni dolduraraq, öz xərclərini ödəmək imkanına malik olur. Bir sıra tədqiqatlarda müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasındakı əlaqələr təhlil olunub. Bu cür tədqiqatların birində əmək vergisi ilə məşğulluğun səviyyəsi arasında mənfi əlaqənin olduğu qeyd olunur. [3] Digər tədqiqatda isə mənfəət vergisinin işsizlik səviyyəsinə nə cür təsir etdiyi araşdırılıb və elə nəticəyə gəlinib ki, mənfəət vergisinin artırılması işsizliyin də artmasına səbəb olur. [18]

Aşağıdakı cədvəldə müəssisələrin vergi yükündən asılı olaraq Dünya Bankının hesabladığı Yeni müəssisələrin sıxlığı göstəricisinin (yeni yaradılan müəssisələrin sayını əks etdirən göstəricinin (15-64 yaş arasında olan hər min nəfərə hesabı ilə)) nə cür dəyişildiyi təhlil olunub (Cədvəl 1.).

Cədvəl 1.

Ümumi vergi dərəcələri (müəssisələrin vergi yükü) ilə yeni müəssisələrin sıxlığı göstəricisi arasında reqressiya təhlili (2018)

	Bütün ölkələr	İnkişaf etməkdə olan ölkələr	İnkişaf etmiş ölkələr
R	0.495	0.468	0.547
F-mahiyyəti	0.001013	0.021079	0.023119
Müşahidələrin sayı	41	24	17

Mənbə: Dünya Bankının məlumatları əsasında müəllif tərəfindən hesablanıb [15; 11]

Cədvəldən göründüyü kimi, dünya ölkələri üzrə göstəricilər arasında kifayət dərəcədə asılılıq var. Müəssisələrin vergi yükünün 25%-ə qədər olduğu ölkələrdə (1-ci qrup ölkələr) yeni müəssisələrin sıxlığının orta göstəricisi 10,22; 26%-dən 35%-ə qədər olduğu ölkələrdə (2-ci qrup ölkələr) - 5,28; 36%-dən 45%-ə qədər olduğu ölkələrdə (3-cü qrup ölkələr) - 3,59; 46%-dən yuxarı olduğu ölkələrdə isə (4-cü qrup ölkələr) – 3,24-ə bərabərdir. Araşdırılan ölkələr arasında müəssisələrin vergi yükünün ən aşağı olduğu ölkə - Gürcüstandır (9,9%); yeni müəssisələrin sıxlığı göstəricisi isə burada kifayət qədər yüksəkdir – 10,4. Ermənistanda müəssisələrin vergi yükünün 18,5% olmasına baxmayaraq, yeni yaradılan müəssisələrin sayı,

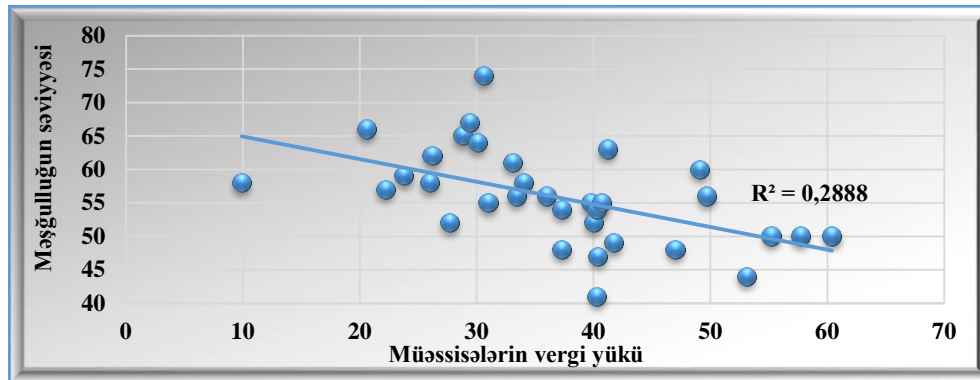

hər 1000 nəfərə hesabı ilə, Gürcüstandakından xeyli aşağıdır – 3,1. Müəssisələrin vergi yükü üzrə birinci qrup ölkələrə, həmçinin, araşdırılan ölkələr arasında yeni müəssisələrin sıxlığı göstəricisinin ən yüksək (17,6) olduğu Kipr da daxildir. Burada müəssisələrin vergi yükü 22,2%-ə bərabərdir. Yeni müəssisələrin sıxlığının ən aşağı (0) olduğu ölkə - Banqladeş – 2-ci qrup ölkələrə aiddir; burada müəssisələrin vergi yükü 33,4%-ə bərabərdir. Azərbaycan 3-cü qrup ölkələrə aid olub (vergi yükü 41,2%-ə bərabərdir), həmin qrup ölkələr arasında hər 1000 nəfərə hesabı ilə yeni yaradılan müəssisələrin sayının nisbətən aşağı olduğu ölkədir (1,7; qrup üzrə orta göstərici 3,6-ya bərabərdir). Almaniya (müvafiq olaraq, 49% və 1,4); İtaliya (müvafiq olaraq, 53,1% və 3); Fransa (müvafiq olaraq, 60,4% və 4,8) və s. ölkələr 4-cü qrup ölkələrə aiddir. Müəssisələrin vergi yükünün ən yüksək olduğu (65,1%) ölkədə - Braziliyada – yeni yaradılan müəssisələrin sıxlığı göstəricisi 1,3-dür. Beləliklə, müəssisələrin vergi yükünün azaldılması yeni yaradılan müəssisələrin sayını artıran amillərdən biridir.

Aşağıdakı diaqramda müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasındakı qarşılıqlı əlaqə əks olunur (diaqram 1).

Diaqram 1.

Müəssisələrin vergi yükü (%) ilə məşğulluğun səviyyəsi (%), 2018)

Mənbə: Dünya Bankının məlumatları əsasında müəllif tərəfindən hazırlanıb [15; 7]

Müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasında mənfi və kifayət dərəcədə asılılıq mövcuddur ($R=-0,537$; F -mahdiyyəti=0,001). Müəssisələrin vergi yükünün ən aşağı olduğu Gürcüstanda məşğulluğun səviyyəsi 58%-ə bərabərdir. Sinqapurda da müəssisələrin vergi yükü nisbətən aşağıdır – 20,6%, məşğulluğun səviyyəsi isə kifayət qədər yüksəkdir - 66%. Məşğulluğun səviyyəsinin ən yüksək (74%) olduğu ölkə - İslandiya. Burada müəssisələrin vergi yükü 30,6%-ə bərabərdir. Qazaxıstanda da müəssisələrin vergi yükü nisbətən aşağı - 29,4%-dir, məşğulluğun səviyyəsi isə kifayət qədər yüksəkdir – 67%. Azərbaycanda müəssisələrin vergi yükünün 41,2% olduğu halda, məşğulluğun səviyyəsi 63%-dir (vergi yükünün 31%-dən çox olduğu ölkələr arasında qeydə alınan maksimal göstərici). Azərbaycan kimi, həm müəssisələrin vergi yükünün yüksək, həm də məşğulluğun səviyyəsinin yüksək olduğu digər ölkələr də var. Bunlara Polşa (müvafiq olaraq, 40,7% və 55%), İsveç (müvafiq olaraq, 49,1% və 60%), Slovakiya (müvafiq olaraq, 49,7% və 56%) aiddir. Moldovanın məşğulluğun səviyyəsi göstəricisi - araşdırılan ölkələr arasında minimal göstəricidir (41%). Burada müəssisələrin vergi yükü 40,3%-ə bərabərdir.

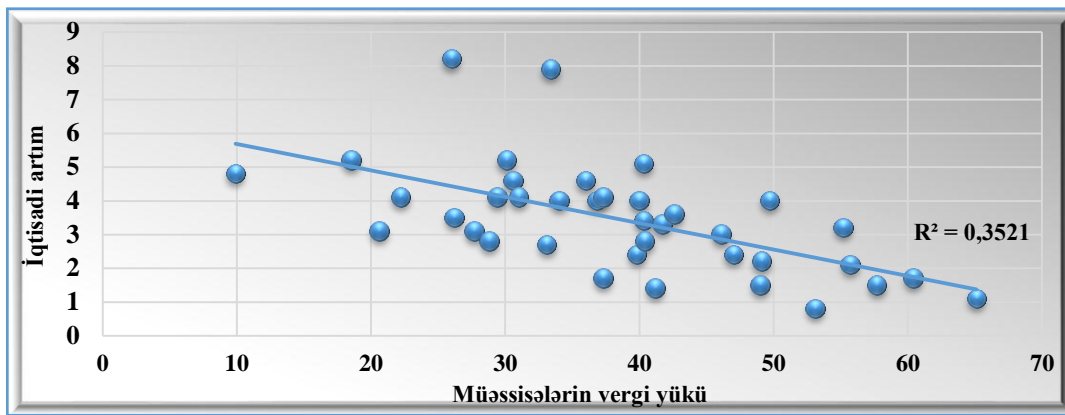
Beləliklə, müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasında mənfi və kifayət dərəcədə asılılıq mövcuddur. Bu onunla izah oluna bilər ki, müəssisələrin vergi yükü artdıqca, fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayı azala bilər, bu isə, ölkədə məşğul əhəlinin sayının azalması ilə nəticələnəcək. Və əksinə, vergi yükünün azaldılması yeni müəssisələrin yaranmasına və, bunun nəticəsində, məşğulluğun səviyyəsinin artmasına səbəb ola bilər.

Müəssisələrin vergi yükünün iqtisadi artıma təsiri

Dövlət müəssisələrin ödədikləri vergi dərəcələrini artıraraq, müəssisələrin sərəncamında olan pulları azaldır. Beləliklə də, müəssisələrin inkişaf etmək üçün tələb olunan vəsaitləri, onlar tərəfindən yeni investisiyaların qoyulması imkanları məhdudlaşır. Bu da ölkə iqtisadiyyatı üçün mənfi nəticələrə gətirib çıxara bilər. Bir çox iqtisadçılar müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artım arasındakı əlaqənin müəyyən edilməsi məqsədilə təhlillər aparıb, müxtəlif nəticələrə gəliblər. Məsələn, onların bir neçəsi öz tədqiqatlarında elə nəticəyə gəliblər ki, əksər vergi növlərinin iqtisadi artıma təsiri - müsbət, bəzilərin təsiri isə - mənfidir. [4] Digər tədqiqatçılar isə onu qeyd edirlər ki, müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artım arasında mənfi asılılıq mövcuddur, lakin bu asılılıq o qədər də aşkar (güclü) deyil [2].

Diaqram 2.

Ümumi vergi dərəcələri (müəssisələrin vergi yükü) ilə iqtisadi artım təhlil qrupu ölkələri (% , 2018)

Mənbə: Dünya Bankının məlumatları əsasında müəllif tərəfindən hazırlanıb [15; 9]

Müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artım arasında kifayət dərəcədə əlaqə mövcuddur ($R=-0,593$). Müəssisələrin vergi yükünün 30%-ə qədər olduğu ölkələrdə iqtisadi artımın orta göstəricisi 4,4%; 31%-dən 45%-ə kimi – 3,7%; 46%-dən daha çox olduğu ölkələrdə isə 2,1%-ə bərabərdir. Gürcüstanda (müəssisələrin vergi yükünün araşdırılan ölkələr arasında ən aşağı olduğu ölkə) iqtisadi artım 4,8%-dir. Müəssisələrin vergi yükü üzrə Azərbaycan ilə təxminən eyni səviyyədə olan ölkələrdə (Rumıniya (40%), Macarıstan (40,3%), Moldova (40,3%), Türkiyə (40,4%)) iqtisadi artım göstəricisi ölkəmizdəkindən (1,4%) daha yüksəkdir (müvafiq olaraq, 4%, 5,1%, 3,4%, 2,8%). Növbəti cədvəldə müəssisələrin ödədikləri vergilərin ayrı-ayrı növlərinin iqtisadi artıma nə cür təsir etdiyi araşdırılıb.

Cədvəl 2.

Müəssisələrin ödədikləri vergi növləri ilə iqtisadi artım arasında reqressiya təhlili (2018)

	Əmək vergisi və sosial ayırmalar	Digər vergilər	Müəssisənin mənfəət vergisi	Dövriyyədən vergi
R	0,600	0,071	0,429	0,052
F - mahiyyəti	6.80247E-05	0,672949	0,007129	0,764965
Müşahidələrin sayı	38	38	38	36

Mənbə: Dünya Bankının və Trading Economics'in məlumatları əsasında müəllif tərəfindən hesablanıb [9; 10; 13; 5; 17]

Reqressiya təhlili onu deməyə əsas verir ki, müəssisələrin ödədikləri vergi növləri arasında iqtisadi artıma ən çox təsir edən əmək vergisi və sosial ayırmalar və müəssisənin mənfəət

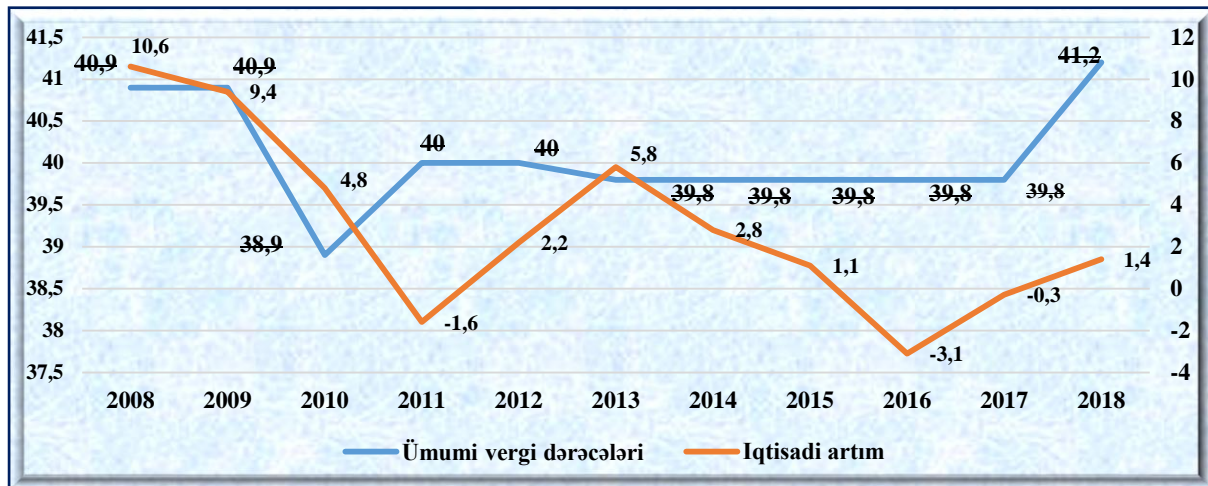
vergisidir. Müəssisələrin ödədikləri dövrüyyədən verginin və digər vergilərin dərəcələrinin dəyişməsinin isə iqtisadi artıma heç bir təsiri yoxdur.

Azərbaycanda müəssisələrin vergi yükünün və iqtisadi artımın illər üzrə dinamikaları

Azərbaycanda müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artımın 2008-ci ildən 2018-ci ilədək nə cür dəyişildiyinə nəzər salmaq.

Diagram 3.

Azərbaycanda ümumi vergi dərəcələrinin (% , sol ox) və iqtisadi artımın (% , sağ ox) dəyişməsi

Mənbə: Dünya Bankının məlumatları əsasında müəllif tərəfindən hazırlanıb [14; 8]

İlk baxışdan demək olar ki, Azərbaycanda müəssisələrin vergi yükü azaldıqca, iqtisadi artım göstəricisi də azalır. Məsələn, 2010-cu ildə, əvvəlki ilə nisbətən, vergi yükü 10 faiz bəndi aşağı düşmüşdür. Bu ildə iqtisadi artım göstəricisi də 4,6 faiz bəndi azalmışdır. Lakin 2011-ci ildə müəssisələrin vergi yükündə bir qədər artım (1,1 faiz bəndi), iqtisadi artım göstəricisində isə yenə də azalma qeydə alınmışdır (göstərici hətta -1,6%-ə çatmışdır). 2011-2012-ci illərdə vergi yükünün dəyişməz olaraq qalmasına baxmayaraq (40%), iqtisadi artım göstəricisi 2,2%-ə qədər yüksəlmişdir. 2013-cü ildən 2017-ci ilə kimi müəssisələrin vergi yükünün 39,8% səviyyəsində qaldığı halda, iqtisadi artım göstəricisində 2013-cü ildən 2016-cı ilə qədər azalma (5,8%-dən -3,1%-ə qədər), 2016-cı ildən 2017-ci ilə qədər isə - 0,3%-ə qədər artım qeydə alınmışdır. 2018-ci ildə isə həm müəssisələrin vergi yükü, həm də iqtisadi artım göstəricisi yüksəlmişdir (müvafiq olaraq, 1,4 və 1,7 faiz bəndi). Artıq 2019-cu ildə müəssisələrin vergi yükündə 40,7%-ə qədər azalma qeydə alınıb.

İlk növbədə, qeyd etmək lazımdır ki, ölkədə müəssisələrin vergi yükündəki dalğalanmalar o qədər də böyük olmayıb (2010-cu ildə olan dəyişiklikdən başqa). Ümumiyyətlə, Azərbaycanda dünya ölkələri üzrə qeydə alınan müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artım arasındakı əlaqənin "işləməməsi"nin səbəbləri var. Ən vacib səbəb - son bir neçə ilə qədər ölkə iqtisadiyyatının neft sektorundan əhəmiyyətli dərəcədə asılı olması olub (bu səbəbdən də, 2015-ci ildən dünya bazarında neftin qiymətinin aşağı düşməsi, manatın devalvasiyası iqtisadi artıma öz mənfi təsirlərini göstərdi). Lakin son illər ərzində ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafına istiqamətlənən normativ-hüquqi aktların qəbul edilməsi və müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi bu asılılığı azaldıb (2018-ci ildə qeyri-neft sektorunun ÜDM-dəki payı 52%-dir) və daha da azaldacaq. Bu zaman da, ölkəmizdəki iqtisadi artım göstəricisi müəssisələrin vergi yükünün azaldılması kimi tədbirlərə daha çox müsbət reaksiya verəcək.

Nəticə

Müəssisələrin vergi yükünün az və ya çox olmasından asılı olaraq iqtisadi göstəricilərin nə cür dəyişildiyinin müəyyənləşdirilməsinə istiqamətlənən təhlil onu göstərir ki:

- ☞ müəssisələrin vergi yükünün azaldılması yeni yaradılan müəssisələrin sayını artıran amillərdən biridir;
- ☞ müəssisələrin vergi yükü ilə məşğulluğun səviyyəsi arasında mənfi və kifayət dərəcədə asılılıq mövcuddur. Bu onunla izah oluna bilər ki, müəssisələrin vergi yükü artdıqca, fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayı azala bilər, bu isə, ölkədə məşğul əhəlinin sayını azaldır. Və əksinə, vergi yükünün azaldılması yeni müəssisələrin yaranmasına və, bunun nəticəsində, məşğulluğun səviyyəsinin artmasına səbəb ola bilər.
- ☞ müəssisələrin vergi yükü ilə iqtisadi artım arasında mənfi asılılıq müşahidə olunur. Lakin bu o demək deyil ki, müəssisələrin vergi yükünün azaldılması mütləq olaraq iqtisadi artıma müsbət təsir edəcək, çünki iqtisadi artıma bir sıra digər amillər də təsir edir, və müəssisələrin vergi yükü bu amillərdən yalnız biridir. Müəssisələrin ödədikləri vergi növləri arasında iqtisadi artıma ən çox təsir edən əmək vergisi və sosial ayırmalar və müəssisənin mənfəət vergisidir. Müəssisələrin ödədikləri dövriyyədən verginin və digər vergilərin dərəcələrinin dəyişməsinin isə iqtisadi artıma heç bir təsiri yoxdur.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda 2019-cu ildən etibarən qeyri-neft və qeyri-dövlət sektorunda çalışanlar üçün yeni vergi dərəcələri və vergilərin hesablanması qaydaları müəyyən edilib (bunun nəticəsi olaraq da, 2019-cu ildə müəssisələrin vergi yükündə 40,7%-ə qədər azalma qeydə alınıb). Lakin müəssisələrin vergi yükünün bir hissəsi olan əmək vergisi və sosial ayırmaların Azərbaycanda qeydə olunan göstəricidən (24,8%) də aşağı olduğu ölkələrin mövcud olması və orada iqtisadi artımın kifayət qədər yüksək olması (Gürcüstan – 0% və 4,8%, müvafiq olaraq; Qazaxıstan – 11,3% və 4,1%, müvafiq olaraq; İsrail – 5,8% və 3,5%, müvafiq olaraq və s.) onu deməyə əsas verir ki, ölkəmizdə göstəricinin daha da aşağı salınması potensialı var. Müəssisənin mənfəət vergisi dərəcəsinin də azaldılması iqtisadi artıma müəyyən dərəcədə müsbət təsir edəcək.

Ədəbiyyat

1. İşsizlikdən sığorta haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. (<http://www.e-qanun.az/framework/36310>; son baxılma - mart 2020).
2. Baranova V., Janickova L. Taxation of corporations and their impact on economic growth: the case of EU countries / Journal of Competitiveness, Vol.4, No4, pp.96-108, 2012. (<https://www.cjournal.cz/files/119.pdf>; accessed March 2020).
3. Dolenc P., Laporsek S. Labor taxation and its impact on employment growth / Managing Global Transition, Vol.10, No3, 2012, pp. 301-318. (http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN/1581-6311/10_301-318.pdf; accessed March 2020).
4. Gashi B., Asllani G., Boqolli L. The effect of tax structure in economic growth / International Journal of Economics and Business Administration, Vol.6, No2, 2018, pp. 56-67. (https://www.researchgate.net/publication/330898917_The_effect_of_tax_structure_in_economic_growth; accessed March 2020).
5. List of countries by corporate tax rate. (<https://tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate>; accessed March 2020).
6. The World Bank. Doing Business. Methodology. (<https://www.doingbusiness.org/en/methodology/paying-taxes>; accessed March 2020).

7. The World Bank. Employment to population ratio, 15+, total (%). (<https://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.TOTL.SP.ZS?end=2018>; accessed March 2020).
8. The World Bank. GDP Growth annual (%), Azerbaijan. (<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2018&locations=AZ&start=2005>; accessed March 2020).
9. The World Bank. GDP growth, annual (%). (<https://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.mktp.kd.zg>; accessed March 2020).
10. The World Bank. Labor tax and contributions, % of commercial profits. (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.LABR.CP.ZS?end=2018&view=chart>; accessed March 2020).
11. The World Bank. New business density, 2016. (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.NDNS.ZS?end=2018&start=2006>; accessed March 2020).
12. The World Bank. Other taxes payable by businesses (% of commercial profits), Azerbaijan. (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.OTHR.CP.ZS?end=2018&locations=AZ&start=2005>; accessed March 2020).
13. The World Bank. Other taxes payable by businesses, (% of commercial profits). (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.OTHR.CP.ZS?end=2018&view=chart>; accessed March 2020).
14. The World Bank. Total tax and contribution rate (% of profit), Azerbaijan. (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.TOTL.CP.ZS?end=2019&locations=AZ>; accessed March 2020).
15. The World Bank. Total tax rate and contribution rate, % of profit. (<https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.TOTL.CP.ZS?end=2018>; accessed March 2020).
16. The World Economic Forum. Global Information Technology Report, 2016. (http://www3.weforum.org/docs/GITR2016/WEF_GITR_Full_Report.pdf; accessed March 2020).
17. Value added tax (VAT) rates. ([https://taxsummaries.pwc.com/ID/Value-added-tax-\(VAT\)-rates](https://taxsummaries.pwc.com/ID/Value-added-tax-(VAT)-rates); accessed March 2020).
18. Zirculis A., Sarapovas T. Impact of corporate taxation on unemployment / Journal of Business Economics and Management, Vol.18, No3, 2017, pp. 412-426. (https://www.researchgate.net/publication/317635660_Impact_of_corporate_taxation_on_unemployment; accessed March 2020).

Лейли Али кызы Аллахвердиева

Индекс сетевой готовности: влияние налогового бремени предприятий на экономические показатели

Аннотация

В статье анализируется влияние подиндекса Общей налоговой ставки (налогового бремени предприятий) Индекса сетевой готовности на экономические показатели. Выявлено, что снижение налогового бремени предприятий является одним из факторов, повышающих количество новых созданных предприятий; между налоговым бременем предприятий и уровнем занятости также наблюдается отрицательная взаимосвязь. Наряду с этим, анализ показывает, что повышение налогового бремени предприятий оказывает отрицательное влияние и на экономический рост. Однако, налоговое бремя предприятий – всего лишь один из факторов, влияющих на показатель. Также установлено, что среди налогов, уплачиваемых предприятиями, больше всего на экономический рост влияют налог на труд и социальные взносы, а также налог на прибыль предприятий. Изменения же ставки налога с оборота и прочих налогов, уплачиваемых предприятиями, не влияют на экономический рост. В статье также проанализирована динамика налогового бремени предприятий и экономического роста в Азербайджане по годам.

Ключевые слова: Индекс, предприятие, налоговая ставка, экономический рост, занятость.

Leyli Ali Allakhverdieva

The networked readiness index: the impact of tax burden of enterprises on economic indicators

Abstract

In the article the impact of Total tax rate index (tax burden of enterprises) of the Networked readiness index on economic indicators is analyzed. It was defined that a decrease of tax burden of enterprises is one of the factors increasing the number of new created businesses; there is also negative relationship between the tax burden of enterprises and employment rate. Along with it, the analysis shows that the increase of tax burden of enterprises also has a negative impact on the economic growth. However, tax burden of enterprises is just the one of the factors affecting the indicator. It was also defined that among all types of taxes payed by enterprises, the labor taxes and social contributions, and corporate income tax have most impact on economic growth. And changes in the rate of turnover taxes and other taxes payed by enterprises do not affect economic growth. The article also analyzes the dynamics of tax burden of enterprises and economic growth in Azerbaijan by years.

Key words: *Index, enterprise, tax rate, economic growth, employment.*

Elmi redaktor: *i.f.d., dos. Y.Məmmədov*

Daxil olub: *17.02.2020.*

Çapa qəbul olunub: *25.02.2020.*